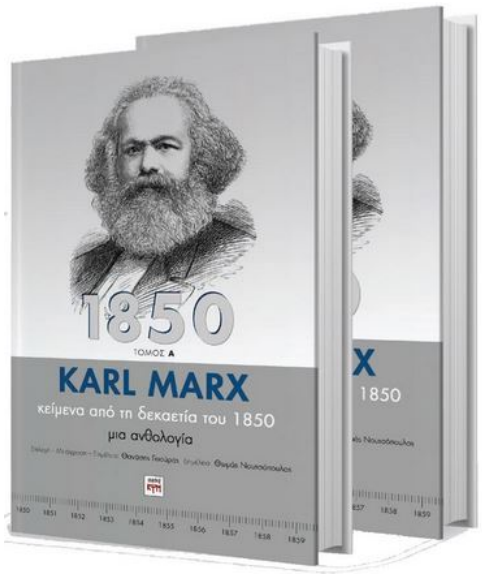
Δήμητρα Μάγια

Εργογραφικά στοιχεία:

Karl Marx, Κείμενα από την δεκαετία του 1850 – μια ανθολογία

Εκδόσεις **ΚΨΜ**, 2018

Επιλογή-Μετάφραση-Εισαγωγή: **Θανάσης Γκιούρας**

Επιστημονική επιμέλεια: **Θανάσης Γκιούρας, Θωμάς Νουτσόπουλος**

Διόρθωση-γλωσσική και τυπογραφική επιμέλεια: **Βάσω Μπαχούρου**

Με την πρόσφατη κυκλοφορία της ανθολογίας κειμένων του Καρλ Μαρξ από την δεκαετία του 1850, πραγματοποιείται ένα ακόμα σημαντικό βήμα στην έκδοση του μαρξικού έργου στην ελληνική γλώσσα, με σύγχρονη μορφή, νέες μεταφράσεις και νέα επιστημονική επιμέλεια στη βάση της πιο πρόσφατης διεθνούς ερευνητικής εργασίας.

Η κριτική-ιστορική αυτή έκδοση του δίτομου έργου έρχεται σε συνέχεια της έκδοσης της αντίστοιχης ανθολογίας κειμένων του Μαρξ από την δεκαετία του 1840 (το 2013) και του πρώτου τόμου του Κεφαλαίου (το 2016) προσφέροντας στο ελληνόφωνο αναγνωστικό κοινό μια νέα «σειρά» συγκεντρωμένου υλικού και διευρυμένου ερευνητικού πεδίου για το μαρξικό έργο. Τόσο η νέα έκδοση κειμένων της δεκαετίας 1850, όσο και τα προηγούμενα έργα είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας των εκδόσεων **ΚΨΜ** με την ομάδα συντελεστών που εργάζεται πάνω στο συνολικό έργο του μεγάλου διανοητή.

Συγκεκριμένα, ο καθηγητής **Θανάσης Γκιούρας** έκανε την νέα μετάφραση, την ανθολόγηση, την σύνταξη του σημαντικού χρονολόγιου και την εισαγωγή στο δίτομο έργο. Μαζί με τον **Θωμά Νουτσόπουλο** υπογράφουν την επιστημονική επιμέλεια του έργου, ενώ η διόρθωση-γλωσσική και τυπογραφική επιμέλεια είναι της **Βάσως Μπαχούρου.**

Αξίζει να σημειωθεί ότι η μελέτη, η μετάφραση και η παρουσίαση της ανθολογίας έγιναν σε συνεργασία με το επιτελείο των MEGA (*Marx Engels Gesamtausgabe,* τον φορέα έκδοσης των απάντων των Μαρξ και Ένγκελς) στην Ακαδημία Επιστημών του Βερολίνου-Βρανδεμβούργου και με το Διεθνές Ίδρυμα Marx-Engels (IMES), ενώ για τα κείμενα που δεν έχουν δημοσιευθεί μέχρι στιγμής στους τόμους των MEGA ελήφθησαν υπόψη μόνο οι πρωτότυπες δημοσιεύσεις.

Το νέο έργο αποτελείται από 2 τόμους συνολικά 1600 σελίδων, στους οποίους περιέχονται εκατό έργα και κείμενα του Μαρξ, 25 επιστολές του, τρία παραρτήματα με σημαντικά κείμενα, πλήρες αναλυτικό χρονολόγιο της δεκαετίας και ευρετήρια ονομάτων και όρων.

Όπως είναι γνωστό, **η δεκαετία του 1850 είναι από τις πλουσιότερες όσο αφορά το μαρξικό έργο.** Πολιτική δράση και ανάλυση στον απόηχο της ήττας της επανάστασης του 1848, κοινωνική και οικονομική αρθρογραφία σχετικά με τη δυναμική του διεθνούς χάρτη και τις γεωπολιτικές εξελίξεις που συγκροτούσαν νέες χώρες και παγκόσμιες δυνάμεις, σημαντικές και εκτενείς μελέτες για το επερχόμενο έργο της κριτικής της πολιτικής οικονομίας, αλλά και πυκνή αλληλογραφία με τον Ένγκελς και άλλους συνεργάτες, αποτυπώνουν τις δραστηριότητες του Μαρξ, ο οποίος από τον Αύγουστο 1849 κατοικεί πλέον στο Λονδίνο των 2,5 εκατομμυρίων κατοίκων, μετά την απέλασή του από τις Βρυξέλλες και το Παρίσι.

Πλούσιο υλικό για την κατανόηση της καπιταλιστικής κοινωνίας και για την αλλαγή της

Τη δεκαετία του 1850 συντάσσονται ορισμένα κλασικά έργα της μαρξικής γραμματολογίας, όπως *«Οι ταξικοί αγώνες στη Γαλλία από το 1848 έως το 1850»*, *«Η δεκάτη ογδόη Μπρυμέρ του Λουδοβίκου Βοναπάρτη»*, αλλά και οι *«Αποκαλύψεις για τη δίκη*

των κομμουνιστών στην Κολωνία», ένα σημαντικό και κλασικό έργο το οποίο στην ολότητά του έμενε αμετάφραστο μέχρι σήμερα στην ελληνική γλώσσα (είχαν δημοσιευθεί ο πρώτος πρόλογος του Μαρξ καθώς και ο μετέπειτα πρόλογος του Ένγκελς μόνο), τα οποία περιλαμβάνονται σε νέα μετάφραση και επιμέλεια στην ανθολογία του 1850 που εκδόθηκε πριν λίγες μέρες.

Πάρα πολλά κείμενα **δημοσιεύονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα,** όπως για παράδειγμα η σειρά άρθρων για τις βουλευτικές εκλογές στην Αγγλία το 1852, για τον Λόρδο Πάλμερστον το 1853, για την επαναστατημένη Ισπανία το 1854 (σειρά άρθρων που έκαναν τον Μαρξ να μάθει ισπανικά για να διαβάζει από τις πρωτότυπες πηγές και εφημερίδες), αλλά και η σειρά άρθρων για την Κίνα και τον πόλεμο του οπίου και για την Ινδία και τις εξεγέρσεις των σπαχήδων (αναλύοντας για πρώτη ίσως φορά το θέμα της επέμβασης της αυτοκρατορίας για οικονομικά συμφέροντα σε μακρινές χώρες –της Βρετανικής εν προκειμένω- δηλαδή ενός πρώιμου ιμπεριαλισμού), για την τσαρική Ρωσία και τις πολιτικές επιδιώξεις της.

Το υλικό που περιέχεται στην έκδοση αφορά και την ανάλυση πολιτικών συστημάτων και την ανάλυση επαναστατικών διαδικασιών, **αναδεικνύοντας μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα πλευρά της μαρξικής κριτικής.**

Οι αναλύσεις της διεθνούς πολιτικής συνδυάζονται στο αρθρογραφικό έργο με αναλύσεις της διεθνούς οικονομίας. Στο δίτομο έργο περιέχονται πάρα πολλά (τα σημαντικότερα ίσως) από τα άρθρα που συνέταξε ο Μαρξ ως ανταποκριτής των εφημερίδων *Daily Tribune* της Νέας Υόρκης και *People's Paper* του Λονδίνου, με βάση τα νέα στοιχεία και την πρόσφατη έρευνα των MEGA πάνω στο δημοσιογραφικό έργο του.

Σημειώνεται ότι το τμήμα των MEGA που ασχολείται με το αρθρογραφικό έργο του Μαρξ μόλις πρόσφατα ολοκλήρωσε την εργασία για την ταυτοποίηση και ορθή απόδοση των

εκατοντάδων άρθρων που έγραψε ως ανταποκριτής. Όπως σημειώνεται στην εισαγωγή του νέου έργου από τον μεταφραστή της καθηγητή Θανάση Γκιούρα, η *New York Daily Tribune* ξεκινώντας από το μέγεθος των περίπου 5.000 φύλλων ημερησίως τη δεκαετία του 1840, θα έφτανε στα μέσα της δεκαετίας του 1850 στα 200.000 φύλλα κυκλοφορίας, αναδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό τον Marx ως έναν από τους σημαντικότερους ανταποκριτές στο βορειοαμερικανικό κοινό στη διάρκεια του 19ου αιώνα. Σύμφωνα με την έρευνα στο πλαίσιο των MEGA, 44% των (συνολικά πάνω από 460) άρθρων που έστειλαν ο Marx και ο Engels στην εφημερίδα δημοσιεύθηκαν ως πρωτοσέλιδα!

New-York Tribune.

NEW-YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 16, 1864. PRICE FOUR CENTS.

FROM WASHINGTON. TWO DAYS LATER FROM EUROPE

Στην νέα έκδοση περιέχονται και τέσσερα άρθρα του Μαρξ που αφορούν τα ελληνικά ζητήματα.

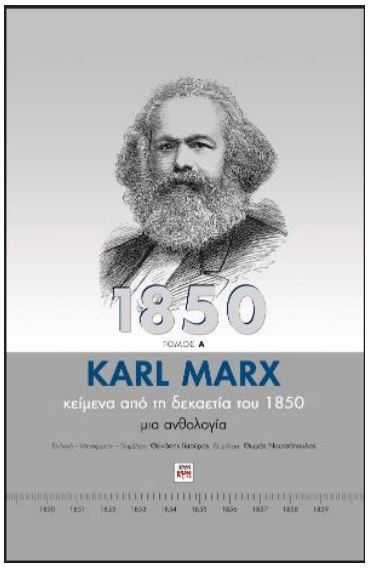
Το πρώτο δημοσιεύθηκε στις 15 Απριλίου 1854 στην *New York Daily Tribune* με τίτλο *«Κήρυξη πολέμου – Για την ιστορία του Ανατολικού ζητήματος»* και αναφέρεται στις εξελίξεις στην τότε Οθωμανική Αυτοκρατορία, με μια εκπληκτική ανάλυση για τη δομή της εξουσίας του χριστιανικού ιερατείου πάνω στον λαό και η αντίστοιχη υποταγή του ορθόδοξου ιερατείου στην Υψηλή Πύλη του Σουλτάνου.

Το άλλο έχει τίτλο *«Η Ελληνική εξέγερση»* και αποτέλεσε πρωτοσέλιδο άρθρο στην ίδια εφημερίδα στις 29 Μαρτίου 1854. Θέμα η εξέγερση των ορεσίβιων κατοίκων της Θεσσαλίας και της Ηπείρου και η πολιτική εμπλοκή της Βρετανικής κυβέρνησης -όπως και της Γαλλικής- στο θέμα σε μια προσπάθεια κόντρας με την Οθωμανική εξουσία, αλλά και την καταγγελία της Ρωσικής διπλωματίας ως υποκινητή της εξέγερσης.

Το τρίτο έχει τίτλο *«Η Ισπανική επανάσταση – Ελλάδα και Τουρκία»* και δημοσιεύθηκε στην ίδια εφημερίδα στις 4 Αυγούστου 1854. Περιέχει μια μικρή ενημέρωση για τη δίμηνη συμφωνία δυνατότητας ελλιμενισμού ελληνικών πλοίων στα Τουρκικά λιμάνια που είχε

απαγορευτεί.

Το τέταρτο άρθρο έχει τίτλο *«Το ζήτημα των Ιονίων Νήσων»* με ημερομηνία δημοσίευσης στις 6 Ιανουαρίου 1859. Στο άρθρο καταγγέλλεται το «βασανιστήριο των εξαγωγικών δασμών» που επέβαλλαν οι Άγγλοι στους επτανήσιους και αναφέρονται ζητήματα σχετικά με το καθεστώς των Ιόνιων.

Τέλος, για πρώτη φορά δημοσιεύονται στο δίτομο έργο και οι χειρόγραφες σημειώσεις από το 1857 για μια νέα κριτική στον Bruno Bauer, σημαντική συνέχεια της κριτικής που είχε διατυπωθεί στη *«Γερμανική ιδεολογία».* Επίσης περιέχονται σημαντικά αποσπάσματα από τα επτά χειρόγραφα τετράδια με τον τίτλο *«Βασικές γραμμές (Grundrisse) για την κριτική της πολιτικής οικονομίας»* του 1857-1858, καθώς και ο πρόλογος στο έργο *«Για την Κριτική της πολιτικής οικονομίας»* του 1859, καθώς και το περίφημο *«Αρχικό κείμενο – Urtext-για την κριτική της πολιτικής οικονομίας»* του 1858, που εντάσσονται στην μελετητική ασχολία του Μαρξ για το σκοπούμενο συνολικό έργο που αργότερα αποτέλεσε το πρότζεκτ *«Το Κεφάλαιο».*

Η επιλογή από το επιστολογραφικό έργο, συνδυάζοντας και επιστολές του Friedrich Engels ανοίγει ένα φάσμα επικοινωνίας και ερευνητικών ενδιαφερόντων.

Στο παράρτημα, ο αναγνώστης θα βρει την μοιραία Εισαγωγή του 1895, στους *«Ταξικούς αγώνες στη Γαλλία»* που έγραψε ο Ένγκελς, με σημαντικές παραπομπές, υποσημειώσεις και σχόλια της σύγχρονης μελέτης. Αποκαλύπτεται έτσι η αντιπαράθεση του Ένγκελς με τον εκδότη, αλλά και την ηγεσία του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος της Γερμανίας, για το «στρογγύλεμα» διατυπώσεων και την αλλαγή ή και απαλοιφή φράσεων και παραγράφων (στο έργο υπάρχουν όλες οι διαγραφές και αλλαγές καθώς και σημειώσεις-σχόλια του Ένγκελς για το χαρακτήρα των αλλαγών).

Η «άμβλυνση» του επιθετικού και επαναστατικού λόγου του Ένγκελς ζητήθηκε από τον εκδότη καθώς και την ηγεσία του κόμματος λόγω υποτίθεται του νόμου που είχε υποβληθεί στο Ράιχσταγκ ενάντια στο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, που προέβλεπε αυστηρή λογοκρισία ενάντια σε «προτροπή σε ανατρεπτικές ενέργειες» έως και απαγόρευση του κόμματος. Οι

διαμαρτυρίες του Ένγκελς ενάντια στον Κάουτσκι -και όχι μόνο- είναι διαφωτιστικές για το «πείραγμα» του κειμένου, καθώς και για την χωρίς έγκριση του Ένγκελς δημοσιευμένη εκδοχή του.

Τέλος, τον αναγνώστη περιμένει μια μικρή ευχάριστη νότα στα παραρτήματα. Η αναφορά ενός πράκτορα της Πρωσικής αστυνομίας που είχε αποστολή την στενή παρακολούθηση του Μαρξ στο Λονδίνο, προσφέρει άφθονο γέλιο, αλλά και μας δίνει μια εικόνα για την καθημερινότητα στο σπίτι των Μαρξ. Αναφορά που στο τέλος προειδοποιεί τις αρχές ότι οι κομμουνιστές είναι το πιο επικίνδυνο πράγμα στον κόσμο και χρειάζονται άμεση και σκληρή αντιμετώπιση.

Τα έργα που περιέχονται στη νέα δίτομη έκδοση (όπως και τα αντίστοιχα της δεκαετίας 1840) -και η αναμενόμενη συνέχεια της σειράς- σχηματίζουν μια σύγχρονη αφετηρία για μια νέα ενασχόληση με τον Marx. Η γνώση των μεθοδολογικών εργαλείων κατανόησης της κοινωνίας αποτελεί πάντα προϋπόθεση για την αλλαγή της, και **το έργο αυτό μας προσφέρει πλούσιο υλικό.**

(το κείμενο αποτελεί πιο αναλυτική εκδοχή άρθρου που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα ΠΡΙΝ, 30/12/2018)